

De weg naar huis

Kristin Hannah bij Boekerij:

De nachtegaal
Wie naar de sterren grijpt
Verder dan de sterren
De tijd van loslaten
Een handvol hemel
Grand Central (verhalen)
Als de wolven huilen
Midden in de winternacht
Aan het einde van de wereld
De wintertuin
De vier windstreken
De vergeten vrouwen
Zomernacht
Mijn verloren dochter
De weg naar huis

Kristin Hannah

De weg naar huis

Vertaald door Carolien Metaal

ISBN 978-90-492-0609-3
ISBN 978-94-023-2561-4 (e-book)
ISBN 978-90-528-6849-3 (audio)
NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Home Front*
Vertaling: Carolien Metaal
Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio
Omslagbeeld: © Shutterstock
Zetwerk: Mat-Zet bv, Weesp

© 2012 by Kristin Hannah
© 2025 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

*Dit boek is opgedragen aan de dappere mannen en vrouwen van
de Amerikaanse strijdkrachten en hun families,
die grote offers brengen om onze manier van leven
te beschermen en te behouden.
En, zoals altijd, aan mijn eigen helden, Benjamin en Tucker.*

Deel 1

Van een afstand

Sommige dingen leer je het best als het windstil is,
andere als het stormt.

- Willa Cather

Proloog

1982

In haar ogen waren sommige gezinnen vergelijkbaar met goed onderhouden parken met mooie narcissenperken en hoge, breed uitwaaierende bomen die beschutting boden tegen de zomerzon. Andere – en dat wist ze uit eigen ervaring – waren bloederige, schimmige slagvelden, bezaaid met granaatscherven en lichaamsdelen.

Ze mocht dan nog maar zeventien zijn, Jolene Larsen wist alles over oorlogen. Ze was opgegroeid met ouders wier huwelijk op de klippen was gelopen.

Valentijnsdag was het ergst. De sfeer thuis was altijd al hachelijk, maar op die dag, als er op tv reclame werd gemaakt voor bloemen, bonbons en hartvormige rode ballonnen, werd liefde een wapen in de handen van haar onachtzame ouders. Het begon uiteraard met drinken. Altijd. Glazen vol bourbon, die steeds opnieuw werden bijgevuld. Dat was het begin. Daarna kwam het schreeuwen en huilen, het gooien met dingen. Jarenlang had Jolene haar moeder gevraagd waarom ze niet gewoon bij hem – haar vader – wegging. Haar moeder gaf altijd hetzelfde antwoord: ‘Dat kan ik niet. Ik hou van hem.’ Soms hilde ze als ze die vreselijke woorden zei, andere keren was haar verbittering voelbaar, maar uiteindelijk maakte het niet uit hoe ze klonk; waar het om ging was de tragische waarheid van haar eenzijdige liefde.

Beneden gilde iemand. Dat moest ma zijn.

Toen hoorde ze een knal – er was iets groots tegen de muur gegooid. Een deur knalde dicht. Dat moest pa zijn, die woedend het huis

uit was gestormd (was er eigenlijk wel een andere manier?). Morgen of overmorgen zou hij terugkomen, wanneer zijn geld op was. Dan sloop hij nuchter en vol wroeging de keuken in, stinkend naar drank en sigaretten, en rende ma snikkend naar hem toe. ‘O, Ralph... ik ben zo geschrokken... Het spijt me, geef me alsjeblieft nog een kans, je weet hoeveel ik van je hou...’

Jolene liep gebukt door haar slaapkamer om haar hoofd niet te stoten tegen zo’n ruwe steunbalk van het schuine dak. Er was hier maar één lamp, een peertje dat als de laatste tand in de mond van een oude man los en onbetrouwbaar aan de dakspanten bungelde. Met gespitste oren opende ze de deur. Was het voorbij?

Ze sloop de smalle trap af en hoorde de treden kraken onder haar gewicht. Ze vond haar moeder in de woonkamer, waar ze met een brandende Camel in haar mond onderuitgezakt op de bank zat. As regende in haar schoot. Verspreid over de vloer lagen de restanten van de ruzie: flessen en asbakken en afgebroken stukken glas.

Een paar jaar geleden zou Jolene nog geprobeerd hebben haar moeder op te beuren. Maar te veel van dit soort avonden hadden haar gehard. Ze kon er geen geduld meer voor opbrengen, was het drama van hun huwelijk spuugzat. Er zou nooit iets veranderen en Jolene was degene die steeds de rotzooi moest opruimen. Ze baande zich een weg tussen de glasscherven door en knielde naast haar moeder op de grond.

‘Geef die maar aan mij,’ zei ze mat. Ze pakte de brandende sigaret en drukte hem uit in de asbak op de grond naast zich.

Haar moeder keek op. Haar ogen stonden treurig en haar wangen glommen van de tranen. ‘Ik kan toch niet zonder hem leven?’

Als antwoord op die vraag ging krakend de achterdeur open. Er kwam een vlaag koude avondlucht de kamer binnen met de geur van regen en pijnbomen.

‘Hij is terug!’ Haar moeder duwde Jolene opzij en rende naar de keuken.

‘Ik hou van je, schat, het spijt me,’ hoorde Jolene haar zeggen.

Jolene kwam langzaam overeind en draaide zich om. Haar ouders omhelsden elkaar als in een film, zo'n omhelzing die gereserveerd is voor minnaars die elkaar na de oorlog weer in de armen sluiten. Haar moeder klampte zich wanhopig aan zijn geruite wollen overhemd vast.

Haar vader wankelde dronken op zijn benen, alsof hij alleen door haar overeind gehouden werd, hoewel dat onmogelijk was. Hij was een boom van een kerel, lang en breed, met handen als schalen waarop je kalkoen serveert. Ma was zo breekbaar en bleek als een eierschaal. Haar lengte had Jolene van hem.

‘Je mag niet bij me weggaan,’ brabbelde haar moeder.

Haar vader wendde zijn blik af. Een fractie van een seconde zag Jolene de pijn in zijn ogen – pijn en, erger nog, schaamte, verdriet en spijt. ‘Ik heb een borrel nodig,’ zei hij met een stem die door het jarenlange roken van sigaretten zonder filter rauw was geworden. Hij pakte haar moeders hand en trok haar de keuken door. Verdwaasd maar met een stomme grijns op haar gezicht strompelde haar moeder achter hem aan, zonder te beseffen dat ze op blote voeten liep.

Pas toen hij de achterdeur opendeed drong het tot Jolene door. ‘Nee!’ Ze rende achter hen aan.

Buiten was het op deze avond in februari koud en donker. Regen geselde het dak en stroomde over de rand van de dakgoot. Haar vaders gehuurde boomstammentruck, het enige waar hij echt om gaf, stond als een of ander groot zwart insect op de oprit. Jolene rende de houten veranda op, struikelde over de kettingzaag, maar wist zich nog net staande te houden.

Ze zag haar moeder bij het geopende portier aan de passagierskant van de personenauto staan. Regen plakte haar haren tegen haar holle wangen en liet haar mascara uitlopen. Ze tilde een bleke, trillende hand op en zwaaide naar Jolene.

‘Stap in, Karen,’ schreeuwde haar vader. Haar moeder gehoorzaamde meteen. Binnen een tel sloegen beide portieren dicht. De auto draaide achteruit de straat op en reed weg.

En Jolene bleef alleen achter.

Vier maanden, dacht ze verdoofd. Over nog maar vier maanden zou ze klaar zijn met school en thuis weg kunnen.

Thuis. Wat dat dan ook mocht betekenen.

Maar wat moest ze doen? Waar kon ze heen? Er was geen geld om te gaan studeren en het kleine beetje dat ze spaarde van haar werk werd altijd gevonden en ‘geleend’ door haar ouders. Ze had niet eens genoeg voor één maand huur.

Ze wist niet hoelang ze daar stond te denken en te piekeren, en zag hoe de regen de oprit in een modderpoel veranderde; het enige waar ze zich op een gegeven moment bewust van werd was een onmogelijke, bijna buitenaardse gekleurde flits in het donker.

Rood. De kleur van bloed, vuur en verlies.

Toen de politieauto opdook was ze niet verbaasd. Wat haar wel verbaasde was hoe het voelde om te horen dat haar ouders dood waren.

Wat haar verbaasde was hoe hard ze hilde.

1

april 2005

Op haar eenenveertigste verjaardag werd Jolene Zarkades net als elke andere dag voor zonsopgang wakker. Zachtjes, om haar slapende man niet te storen, klom ze uit bed, trok haar hardloopkleren aan, maakte een staart in haar lange blonde haar en ging naar buiten.

Het was een schitterende, onbewolkte lentedag. De pruimenbomen langs haar oprit stonden in volle bloei. Piepkleine roze bloesems zweefden over het intens groene veld. Aan de overkant van de straat was de Sound levendig diepblauw. De met sneeuw bedekte Olympic Mountains rezen majesteitelijk de lucht in.

Perfect zicht.

Ze rende exact vijf kilometer over de kustweg en draaide toen om. Tegen de tijd dat ze weer op haar oprit was, had ze een knalrood gezicht en ademde zwaar. Ze baande zich een weg langs het mengelmoesje van houten en rotan meubels op haar veranda en ging het huis in, waar de aromatische, verleidelijke geur van verse koffie zich mengde met een scherp vleugje houtvuur.

Het eerste wat ze deed was de tv aanzetten; die stond al op CNN. Terwijl ze koffie inschonk, wachtte ze ongeduldig op nieuws over de Irakoorlog. Er werden die ochtend geen zware gevechten gemeld. En de afgelopen nacht waren er geen soldaten – of vrienden – omgekomen.

‘Godzijdank,’ zei ze. Met een kop koffie liep ze naar boven, langs de slaapkamer van haar dochters naar die van haarzelf. Het was nog

vroeg. Misschien kon ze Michael wakker maken met een lange, langzame kus. Een uitnodiging. Hoelang was het geleden dat ze 's morgens gevreeën hadden? Wanneer hadden ze überhaupt voor het laatst gevreeën? Ze kon het zich niet herinneren. Haar verjaardag leek een perfect moment om daar verandering in te brengen. Ze deed de deur open. 'Michael?'

Hun grote bed was leeg. Niet opgemaakt. Michaels zwarte t-shirt – waarin hij sliep – lag op een hoopje op de grond. Ze raapte het op, vouwde het keurig in drieën en legde het weg. 'Michael?' zei ze nogmaals, terwijl ze de badkamerdeur opende. Wasem beperkte haar zicht.

Alles was wit – de tegels, de wc, de wastafel en planken. De glazen deur van de douche was open en onthulde een verlaten betegelde ruimte. Een vochtige handdoek was nonchalant over het bad te drogen gehangen. De spiegel boven de wastafel was beslagen.

Hij moest al beneden zijn, waarschijnlijk op zijn kantoor. Of misschien was hij bezig met een verrassing voor haar verjaardag. Vroeger deed hij dat soort dingen...

Na een snelle douche borstelde ze haar lange natte haar en draaide dat kijkend in de spiegel tot een knot in haar nek. Haar gezicht was – net als de rest van haar – geprononceerd en hoekig: ze had hoge jukbeenderen, dikke bruine wenkbrauwen die ver uit elkaar staande groene ogen accentueerden en een mond die maar een heel klein beetje te groot was. De meeste vrouwen van haar leeftijd droegen make-up en verfdin hun haar, maar daar had Jolene allemaal geen tijd voor. Ze was tevreden met het asblonde haar dat elk jaar iets donkerder werd en de kleine kraaienpootjes die inmiddels haar ooghoeken plooiden.

Ze trok haar pilotenpak aan en ging de meiden wakker maken. Hun kamers bleken echter ook verlaten.

Ze waren al in de keuken. De twaalfjarige Betsy hielp haar vierjarige zus Lulu op haar stoel aan tafel. Jolene kuste Lulu's mollige roze wang. 'Gefeliciteerd met je verjaardag, mam,' zeiden ze in koor.

Jolene voelde een vlaag van liefde voor deze meiden en haar leven.

Ze wist hoe zeldzaam dergelijke momenten waren. Dat kon toch niet anders, als je bedacht hoe zijzelf was opgegroeid? Ze wendde zich glimlachend – feitelijk stralend – tot haar dochters. ‘Bedankt, meiden. Het is een prachtige dag om eenenveertig te worden.’

‘Dat is héééél oud,’ zei Lulu.

Lachend opende Jolene de koelkast. ‘Waar is papa?’

‘Die is al weg,’ zei Betsy.

Jolene draaide zich om. ‘Echt?’

‘Echt.’ Betsy keek haar nauwlettend aan.

Jolene forceerde een glimlach. ‘Waarschijnlijk wil hij me na het werk verrassen. Nou, ik zeg: we gaan het na school vieren. Wij met zijn drietjes. Met taart. Lijkt jullie dat wat?’

‘Taart!’ gilde Lulu, terwijl ze in haar mollige handjes sloeg.

Jolene kon zich laten ontmoedigen door Michaels vergeetachtigheid, maar wat had dat voor zin? Geluk was een keuze. Zij koos ervoor niet te denken aan de dingen die haar dwarszaten, want dan verdwenen ze gewoon. Trouwens, Michaels toewijding aan zijn werk was een van de dingen die ze het meest aan hem bewonderde.

‘Taartjeklap spelen, mama!’ Lulu hupte op en neer.

Jolene keek neer op haar jongste. ‘Iemand hier is wel heel dol op het woord “taart”.’

Lulu stak haar hand op. ‘Ikke!’

Jolene ging naast Lulu zitten en stak haar handen uit. Haar dochter sloeg meteen haar handpalmen tegen die van haar moeder. ‘Taartjeklap, taartjeklap, meneer de bakkerman, bak voor mij een...’ Jolene zweeg even en zag Lulu’s gezicht vol verwachting oplichten.

‘Zwembad!’ zei Lulu.

‘Maak voor mij een zwembad zo snel als je kan. Vierkant of rond, het maakt niet uit hoe, dan kan ik daarin zwemmen met mijn Lulu.’ Jolene sloeg nog één keer tegen de handen van haar dochter en stond toen op om het ontbijt te maken. ‘Ga je aankleden, Betsy. We gaan over een half uur weg.’

Precies op tijd loodste Jolene de meiden de auto in. Ze reed naar het

kinderdagverblijf, zette Lulu af met een klapzoen en reed verder naar de school van Betsy, die op een enorme, met gras begroeide heuvel lag. Ze reed de carpoolstrook op en bleef daar staan.

‘Niet uitstappen,’ zei Betsy bits vanaf de schemerige achterbank. ‘Je hebt je uniform aan.’

‘Dan maak je dus geen uitzondering voor mijn verjaardag.’ Jolene wierp via de achteruitkijkspiegel een blik op haar dochter. De afgelopen maanden was haar beminnelijke, goedgehumeurde tomboy veranderd in deze hormonale puber voor wie alles potentieel *gênant* was – vooral een moeder die niet voldoende op andere moeders leek. ‘Woensdag is het beroependag,’ zei ze, voor het geval Betsy dat vergeten was.

Betsy kreunde. ‘Moet je daar écht bij zijn?’

‘Je leraar heeft me uitgenodigd. Ik beloof dat ik niet zal kwijlen en spugen.’

‘Haha, heel grappig. Niet een van de coole kinderen heeft een moeder die bij het leger zit. Je trekt toch niet je pilotenpak aan, hè?’

‘Dat is mijn werk, Betsy. Ik vind dat je –’

‘Laat maar.’ Betsy pakte haar zware rugzak – blijkbaar niet de juiste, want gisteren had ze een nieuwe geëist –, stapte de auto uit en liep in de richting van de twee meiden die onder de vlaggenmast stonden. Zij waren tegenwoordig het allerbelangrijkst voor Betsy, die meiden. Sierra en Zoe. Betsy wilde wanhopig graag weer bij hen horen. Blijkbaar was een moeder die als helikopterpiloot voor de Nationale Garde van de landmacht werkte *très gênant*.

Toen Betsy haar oude vriendinnen naderde, draaiden die haar eendrachtig de rug toe en negeerden haar, als een school vissen die wegschoot voor gevaar.

Jolene kneep in het stuur en vloekte binnensmonds.

Betsy zag er opgelaten en terneergeslagen uit. Haar schouders zakten omlaag en ze boog haar hoofd. Snel liep ze verder, alsof ze überhaupt niet van plan was geweest naar haar voormalige beste vriendinnen toe te gaan. Ze liep in haar uppie de school in.

Jolene bleef zo lang staan dat er iemand naar haar toeterde. De pijn van haar dochter voelde als een dolk in haar rug. Als er één ding was wat Jolene begreep, dan was het wel afwijzing. Had zij niet eeuwig gewacht op de liefde van haar eigen ouders? Ze moest Betsy leren sterk te zijn, te kiezen voor geluk. Niemand kon je pijn doen als je dat niet toeliet. Aanval was de beste verdediging.

Uiteindelijk reed ze weg. Ze nam een omweg naar Liberty Bay om de ochtendspits in de stad te omzeilen en sloeg af naar de oprit van het huis van de burens – een klein wit prefabhuis weggestopt naast een autogarage. Ze toeterde.

Haar beste vriendin, Tami Flynn, kwam in haar pilotenpak het huis uit. Haar lange zwarte haar zat in een strenge knot. Jolene zou zweren dat niet één rimpeltje de koffiekleurige huid van Tami's brede gezicht plooide. Tami was ervan overtuigd dat dat aan haar inheemse afkomst lag.

Tami was de zus die Jolene nooit gehad had. Ze hadden elkaar op hun achttiende leren kennen en waren bij het leger gegaan omdat ze niet wisten wat ze anders aan moesten met hun leven. Ze hadden allebei succesvol de vereiste vooropleiding afgerond waarmee ze de opleiding tot helikopterpiloot konden volgen. Een passie voor vliegen had hen samengebracht; een gedeelde kijk op het leven had voor een hechte, onlosmakelijke vriendschap gezorgd. Ze hadden samen tien jaar doorgebracht bij het leger en waren overgestapt naar de Garde toen het huwelijk – en het moederschap – actieve dienst lastig maakte. Vier jaar nadat Jolene en Michael in het huis aan Liberty Bay waren getrokken, hadden Tami en Carl de grond ernaast gekocht. Tami en Jolene waren zelfs tegelijkertijd zwanger geworden, hadden die magische negen maanden en elkaars angsten gedeeld.

Hun echtgenoten hadden niets met elkaar gemeen, dus ze waren niet van die vriendinnen die met hun gezinnen op vakantie gingen, maar dat vond Jolene geen probleem. Het belangrijkste was dat Tami en zij er altijd voor elkaar waren. En dat was zo. *I've got your six* betekende letterlijk dat een helikopter 'op 6 uur' achter je vloog, maar wat

je er eigenlijk mee wilde zeggen was: ik ben er voor je, ik sta achter je. En dat was wat Jolene gevonden had bij de landmacht, en bij de Garde, en bij Tami.

De Garde had hun het beste van twee werelden gegeven: ze konden fulltime moeder zijn én hun land dienen. Ze waren bij het leger gebleven en bestuurden helikopters. Dat laatste deden ze minstens twee ochtenden per week samen, en tevens tijdens hun *'drill-weekends'*. Het was de beste deeltijdbaan ter wereld.

Tami kwam naast haar zitten en sloeg het portier dicht. 'Gefeliciteerd met je verjaardag, vliegmiép.'

'Bedankt.' Jolene grinnikte. 'Mijn dag, mijn muziek.' Ze draaide de volumeknop van de cd-speler voluit en Prince' *'Purple Rain'* schalde door de speakers.

Ze praatten de hele weg naar Tacoma, over alles en niets. En als ze niet praatten, zongen ze de muziek uit hun jeugd: van Prince, Madonna en Michael Jackson. Ze passeerden Camp Murray, de thuisbasis van de Garde, en reden verder naar Fort Lewis, waar de toestellen van de Garde gestationeerd waren.

In de kleedkamer pakte Jolene de zware tas met overlevingsmateriaal. Ze slingerde hem over haar schouder en volgde Tami naar de balie, waar ze haar *additional flight-training period*, kortweg AFTP, bevestigde en het formulier ondertekende om betaald te worden. Vervolgens ging ze naar buiten en zette al lopend haar helm op.

De bemanning was de Black Hawk al gereed aan het maken voor vertrek. De heli leek wel een enorme roofvogel tegen de heldere blauwe lucht. Ze knikte naar het hoofd van de bemanning, maakte een snelle inspectieronde rond haar toestel, hield een korte briefing en nam toen haar plaats in aan de linkerkant van de cockpit. Tami ging aan de rechterkant zitten en zette haar helm op.

'Schakelaars bovenpaneel en stroomonderbrekers, check,' zei Jolene, terwijl ze de helikopter startte. De motoren kwamen brullend tot leven en de enorme rotorbladen begonnen te bewegen, eerst langzaam en toen met een gierend geluid steeds sneller.

‘Operatiecentrum Garde. Raptor acht-negen, log ons uit,’ zei Jolene in haar microfoontje. Vervolgens veranderde ze van frequentie. ‘Toren. Raptor acht-negen is klaar voor vertrek.’

Ze begon aan de delicate evenwichtsoefening die vereist was om een helikopter de lucht in te krijgen. Het toestel klom langzaam omhoog. Vaardig bediende ze de knoppen – haar handen en voeten waren continu in beweging. Ze stegen de wolkeloze blauwe lucht in, waar de hemel overal om haar heen was. Ver onder haar vormden de bloeiende bomen een spectaculair kleurenpalet. Pure adrenaline schoot door haar aderen. God, wat was het hierboven toch mooi.

‘Ik hoorde dat u jarig bent, Chief,’ zei het hoofd van de bemanning door de boordradio.

‘Verdomd als dat niet waar is,’ zei Tami grinnikend. ‘Waarom zit ze anders achter de knuppel?’

Jolene grijnsde naar haar beste vriendin. Ze genoot van dit gevoel, had het net zo nodig als lucht om adem te halen. Ze maakte zich niet druk over ouder worden, rimpels krijgen of het rustiger aan doen. ‘Eenenveertig. Kan me niet voorstellen dat er iets leukers is om op je verjaardag te doen.’

Het kleine plaatsje Poulsbo in de staat Washington lag als een mooi meisje aan de oevers van Liberty Bay. De oorspronkelijke kolonisten hadden dit gebied uitgekozen omdat het hen deed denken aan hun Noord-Europese thuisland met zijn ijsblauwe water, hoge bergen en frisgroene heuvels. Jaren later hadden diezelfde pioniers hun winkels en andere bedrijven met Scandinavische versieringen laten bouwen aan Front Street. Overal zag je daklijsten met houtsnijwerk en krullerige decoraties.

Volgens de familieverhalen van de Zarkades hadden die decoraties Michaels moeder meteen aangesproken. Zodra ze door Front Street wandelde had ze zeker geweten waar ze wilde wonen. In de tientallen curieuze winkels – waaronder die van zijn moeder – werden prachtige, met de hand vervaardigde snuisterijen aan toeristen verkocht.

Hemelsbreed lag Poulsbo nog geen vijftien kilometer van het centrum van Seattle, hoewel die korte afstand qua woon-werkverkeer tenenkrommend was. Ergens in de afgelopen paar jaar had de Noorse aandoenlijkheid van het plaatsje in Michaels hoofd plaatsgemaakt voor de lange, slingerende weg van zijn huis naar de veerboot op Bainbridge Island en het langzaam rijdende en stilstaande doordeeweekse verkeer.

Er waren twee routes van Poulsbo naar Seattle: over land en over water. De autorit over land kostte twee uur. Met de veerboot voer je in vijfendertig minuten van de kust van Bainbridge Island naar de terminal op de scheepswerf in Seattle. Het probleem met de veerboot was echter de wachttijd. Om je auto aan boord te rijden, moest je al vroeg in de rij gaan staan. 's Zomers ging hij vaak op de fiets naar zijn werk, maar op regenachtige dagen als vandaag – die hier in het noordwesten veelvuldig voorkwamen – nam hij de auto. En dit jaar hadden ze wel een heel erg lange winter en nat voorjaar gehad. De ene grijze dag na de andere zat hij in zijn Lexus te kijken hoe het daglicht over het golvende oppervlak van de Sound kroop. Daarna reed hij aan boord, parkeerde in de ingewanden van het schip en ging naar boven.

Vandaag zat Michael aan bakboordzijde aan een kleine formicatafel met zijn werk voor zich uitgespreid: de Woerner-getuigenverklaring. Post-its staken als gele pianotoetsen uit langs de zijkant. Op elk daarvan werd een twijfelachtige uitspraak van zijn cliënt benadrukt.

Leugens. Michael slaakte een zucht bij de gedachte de schade ongedaan te moeten maken. Zijn ooit zo grootse en meeslepende idealisme had door het jarenlang verdedigen van de schuldigen zijn glans verloren. Vroeger zou hij hier met zijn vader over hebben gepraat. Die zou het allemaal in perspectief hebben geplaatst en Michael eraan herinnerd hebben hoe belangrijk hun werk was.

‘Wij zijn het laatste bolwerk, Michael, dat weet je – de voorvechters van vrijheid. Laat je niet kleinkrijgen door de slechteriken. Wij beschermen de onschuldigen door de schuldigen te beschermen. Zo werkt het nou eenmaal.’

'Ik zou wel wat meer onschuldigen kunnen gebruiken, pa.'

'Wie niet? We zitten er allemaal op te wachten... op die ene zaak die ertoe doet. Wij weten beter dan de meeste anderen hoe het voelt om iemands leven te redden. Om van belang te zijn. Dat is wat we doen, Michael. Blijf erin geloven.'

Hij keek naar de lege plek tegenover zich. Hij ging nu al elf maanden alleen naar zijn werk. De ene dag had zijn vader nog gezond en wel met hem zitten praten over het werk waar hij zo dol op was en de volgende was hij ziek. Stervende.

Zijn vader en hij waren bijna twintig jaar partners geweest, hadden zij aan zij gewerkt, en zijn overlijden had Michael diep geraakt. Hij rouwde om de tijd die verloren was gegaan, maar voelde zich bovenal alleen – op een manier die nieuw voor hem was. Door het verlies was hij bovendien naar zijn eigen leven gaan kijken en het beviel hem niet wat hij zag. Tot zijn vaders dood had Michael zich altijd gelukkig gevoeld, een mazzelaar. Nu niet meer.

Hij wilde met iemand praten over dit alles, zijn verlies delen. Maar met wie? Niet met zijn vrouw. Niet met Jolene, die vond dat geluk een keuze was en een glimlach een omgekeerde frons. Haar turbulente, nare jeugd had ervoor gezorgd dat ze geen geduld had met mensen die er niet voor konden kiezen gelukkig te zijn. De laatste tijd was dat op zijn zenuwen gaan werken, al die veerkrachtige het-komt-wel-goed-platitudes van haar. Ze meende te weten wat verdriet was, omdat ze haar ouders was verloren, maar ze had geen idee hoe het voelde om te verdrinken. Dat kon ook niet, want ze liet alles van zich af glijden.

Hij tikte met zijn pen op tafel en wierp een blik uit het raam. De Sound was vandaag loodgrijs en zag er desolaat en mysterieus uit. Een zeemeeuw zweefde langs op een onzichtbare luchtstroom.

Hij had Jolene al die jaren geleden niet haar zin moeten geven toen ze smeekte om het huis aan Liberty Bay. Hij had haar gezegd dat hij niet zo ver van de stad wilde wonen – of zo dicht bij zijn ouders – maar was uiteindelijk gezwicht voor het solide argument dat zijn moeder zou kunnen oppassen. Maar als hij niet gezwicht was, als hij de discus-

sie over de woonplaats niet verloren had, zou hij hier niet elke dag op de veerboot hebben gezeten en de man hebben gemist met wie hij hier altijd afsprak...

Toen de veerboot vertraagde stond Michael op en stopte de getuigenverklaring terug in het zwarte lamsleren koffertje. Hij had er niet eens naar gekeken. Hij voegde zich tussen de menigte en daalde de trap af naar het parkeerdek. Hij reed van de veerboot af en parkeerde een paar minuten later bij de Smith Tower, ooit het hoogste kantoorgebouw ten westen van New York en nu een verouderde, neoklassieke voetnoot van een uitdijende stad.

Bij Zarkades, Antham en Zarkades op de achtste verdieping was alles oud – vloeren, ramen die nodig gerepareerd moesten worden, te veel verflagen –, maar net als het gebouw zelf ademde het kantoor geschiedenis en schoonheid. Een muur van ramen bood uitzicht op Elliott Bay en de hoge oranje kranen die containers op tankers laadden. In een aantal van de grootste en belangrijkste strafzaken uit de afgelopen twintig jaar was Theo Zarkades opgetreden als verdediger, werkend vanuit ditzelfde gebouw. Op bijeenkomsten van de balie hadden andere advocaten het nog steeds met iets wat in de buurt kwam van ontzag over zijn vaders vermogen een jury voor zich te winnen.

‘Hallo, Michael,’ zei de receptionist met een glimlach.

Hij zwaaide maar bleef doorlopen, langs serieuze juridisch assistenten, vermoeide juridisch secretaresses en ambitieuze jonge vennoten. Iedereen lachte naar hem en hij lachte terug. Hij bleef staan bij het hoekkantoor – dat vroeger van zijn vader was en nu van hem – om zijn secretaresse te begroeten. ‘Goedemorgen, Ann.’

‘Goedemorgen, Michael. Bill Antham is al bij je langs geweest.’

‘Oké. Zeg maar dat ik binnen ben.’

‘Wil je koffie?’

‘Ja, graag.’

Hij liep zijn kamer in, de grootste van het bedrijf. Een enorm raam bood uitzicht over Elliott Bay. Dat was echt het grootste pluspunt van

de kamer, want verder was hij nogal doorsnee: boekenkasten gevuld met wetboeken, een houten vloer met tientallen jaren oude slijtageplekken, een stel gestoffeerde leunstoelen en een zwarte suède bank. Een gezinsfoto naast zijn computer was het enige persoonlijke accent in de ruimte.

Hij legde zijn koffertje op het bureau, liep naar het raam en keek uit over de stad waar zijn vader zo dol op was geweest. Weerspiegeld in het glas zag hij een schim van zichzelf: golvend zwart haar, een sterke vierkante kaaklijn en donkere ogen. Het evenbeeld van zijn vader toen die jong was. Maar zou zijn vader zich ooit zo uitgeput hebben gevoeld?

Achter hem werd op de deur geklopt. Bill Antham kwam binnen, de enige andere partner van de firma, ooit zijn vaders beste vriend. In de maanden sinds pa's overlijden was Bill ook ouder geworden. Misschien gold dat voor hen allemaal.

'Hai, Michael.' Zijn trekkebenende tred herinnerde Michael eraan dat hij ver boven de pensioengerechtigde leeftijd was. Het afgelopen jaar had hij twee nieuwe knieën gekregen.

'Ga zitten, Bill.' Michael wees naar de stoel die het dichtst bij het bureau stond.

'Dank je.' Bill liet zich op de stoel zakken. 'Ik wil je iets vragen.'

Michael liep terug naar zijn bureau. 'Wat kan ik voor je doen, Bill?'

'Ik was gisteren op de rechtbank. Rechter Runyon heeft me een zaak in de maag gesplitst.'

Michael zuchtte en ging zitten. Het was normaal dat strafpleiters zaken toegewezen kregen door het hof – het was het oude 'als je een advocaat nodig hebt maar je die niet kunt veroorloven'-liedje. Rechters wezen een zaak die zich opeens voordeed vaak toe aan een advocaat die toevallig in de buurt was. 'Wat is het voor zaak?'

'Een man die zijn vrouw heeft vermoord. Naar het schijnt. Hij heeft zichzelf gebarricadeerd in zijn huis en haar door het hoofd geschoten. Een SWAT-team heeft hem het huis uit gesleurd, voordat hij zichzelf iets aan kon doen. Een deel ervan is op tv geweest.'

Een schuldige cliënt die betrapt was op tv. Perfect. ‘En je wilt dat ik die zaak van je overneem.’

‘Nou... Nancy en ik gaan over twee weken naar Mexico.’

‘Natuurlijk,’ zei Michael. ‘Geen probleem.’

Bills blik dwaalde door de kamer. ‘Ik denk nog steeds dat ik hem hier ieder moment kan zien,’ zei hij zacht.

‘Tja...’

Ze keken elkaar even aan en dachten aan de man die zo veel invloed had gehad op hun leven. Toen stond Bill op, bedankte Michael en vertrok.

Daarna stortte Michael zich op zijn werk. Urenlang dook hij onder in getuigenverklaringen, politieverlagen en jurisprudentie. Hij had altijd een hoog arbeidsethos gehad en zijn plichtsbesef was zelfs nog sterker. In het opkomende tij van zijn verdriet was het werk zijn reddingsboei geworden.

Om drie uur zoemde de intercom. ‘Michael? Ik heb Jolene op lijn een.’

‘Bedankt, Ann.’

‘Je bent toch niet vergeten dat ze vandaag jarig is, hè?’

Shit.

Hij duwde zich af van zijn bureau toen Ann hem doorverbond. ‘Hai, Jo. Gefeliciteerd met je verjaardag.’

‘Dank je.’

Ze verweet het hem niet dat hij het vergeten was, hoewel ze wist dat dat zo was. Hij kende niemand die zijn emoties zó onder controle had als Jolene; zij liet zich echt nooit ofte nimmer boos maken. Soms vroeg hij zich af of een flinke ruzie niet goed zou zijn voor hun huwelijk, maar daar had je er twee voor nodig. ‘Ik zal het goedmaken. Wat dacht je van een etentje in die nieuwe tent bij de haven?’ Voordat ze ook maar enige weerstand kon bieden (wat ze altijd deed als iets niet haar idee was) voegde hij daaraan toe: ‘Betsy is oud genoeg om twee uurtjes op Lulu te passen. We zijn vlak bij huis.’

Het was een discussie die nu al bijna een jaar gaande was. Michael